

За повече справедливост, солидарност и социални измерения на икономическия растеж

Манифест на КНСБ по повод изборите за Европейски парламент през май 2014 г.

Европа е на кръстопът в опита да преодолее най-тежката икономическа и финансова криза през последните 80 години. Кризата изостри противоречията, задълбочи неравенствата, разшири „пропастта“ между бедни и богати, което неминуемо засили проявите на отчуждение, ксенофобия и дезинтеграция. Днес на карта са поставени основните принципи на солидарност, справедливост и равнопоставеност, залегнали в демократичния модел на „Социална Европа“.

ЕФЕКТИВНА ИКОНОМИКА И РАСТЕЖ В ПОЛЗА НА ВСИЧКИ ГРАЖДАНИ

Икономическата стабилност и оздравяването на публичните финанси не бива да „изяждат“ социалните разходи и придобивки. Нужни са стимули за развитие и те са в повишаване на търсенето – на вътрешното потребление и инвестиционната активност. Крайно неподходящо е възприемането от българското правителство на бюджетни ограничители, които са далеч по-рестриктивни от критериите от Маастрихт.

Новото икономическо управление и европейският семестър са издигнати едва ли не в единствен инструмент за провеждане на „съгласувани политики“ под откровената форма на икономически диктат. Българската икономика далеч не представлява основна заплаха за финансовата и валутна стабилност на ЕС, но постоянно е обект на препоръки.

КНСБ категорично отхвърля несъстоятелните твърдения, че „прекалено бързо нарастват разходите за труд на единица продукция“, а ежегодно договаряните минимални осигурителни доходи генерират „негативен ефект върху заетостта на нискоквалифицираните работници“. **Синдикатът има сериозни резерви и към препоръките** за провеждането на пенсионната реформа, а „по-тясното обвързване растежа на заплатите единствено с прираста на производителността на труда“ КНСБ възприема като неуместен опит да се влияе върху автономността на социалното партньорство и използваните механизми за договаряне на работните заплати.

Българските политици на европейско ниво не са доказали, че са достатъчно ангажирани със становищата на социалните партньори и мненията на гражданското общество, за да формират национално отговорни позиции – една утвърдена практика за много държави-членки. Сключването на Фискалния пакт бе опит за отстраняване на гражданите и ЕП от този процес. Това трябва не само да се предотврати, но настоящото икономическо управление да се обвърже с реално приложими минимални социални стандарти и структурни показатели като контрапункт на наблюдаваните фискални параметри.

КНСБ приветства европейския призив за реиндустриализация и намира за важна стъпка разработването на програма за реиндустриализация и създаването на Национален инвестиционен фонд. Ясното дефиниране на държавните приоритети изисква прозрачен публичен дебат. **КНСБ подкрепя европейските усилия за изграждане на Банков съюз**, както и въвеждането на данък върху финансовите трансакции.

Стабилизирането на българската икономика минава през **оздравяването на структуроопределящи държавни дружества и сектори** – „НЕК“ ЕАД, Холдинг БДЖ, „Български пощи“ ЕАД, „ВМЗ“ ЕАД – Сопот, „Напоителни системи“ ЕАД.

Данъчната политика на България следва да се ориентира към хармонизация с европейските тенденции. Преследването на конкурентни предимства през ниски данъци вече не се гледа с добро око в една солидарна общност, каквато е ЕС. КНСБ съзнава, че преодоляването на пропастта между бедни и богати в страната изисква адекватни промени в данъчното облагане на физическите лица – последователни стъпки за връщане на прогресивна подоходна скала и въвеждане на семейно подоходно облагане.

ПОВЕЧЕ И ПО-КАЧЕСТВЕНИ РАБОТНИ МЕСТА НА ЕДИННИЯ ЕВРОПЕЙСКИ ПАЗАР НА ТРУДА

Европа се нуждае от обновена стратегия за заетостта и КНСБ напълно подкрепя Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП) в стремежа ѝ към приемане на амбициозен европейски инвестиционен план за качествена заетост, който може да генерира до 11 млн. нови работни места.

В национален план трябва да се развиват и прилагат **политики и мерки, генериращи растеж чрез повишаване на заетостта, доходите и социалното включване**, като приоритет да бъдат младежите до 29-годишна възраст, безработните над 50 години и регионалните програми за райони с висок процент на безработица.

Наложителна е **по-тясна обвързаност между професионалното и висшето образование с пазара на труда**, ускорено преминаване от образование към заетост, включително чрез нови стимули за работодателите. КНСБ очаква от българските политици ясен ангажимент за въвеждане на **европейските инструменти в областта на ученето през целия живот**.

Създаването на „зелени“ и „бели“ работни места действително осигурява допълнителни възможности за устойчива заетост в области, за които в България съществуват достатъчно налични природни и добре подготвени човешки ресурси, както и вътрешно и външно търсене. Подкрепата на КНСБ за „зелени“ работни места, обаче, не е безприкословна и тя не се отнася за отрасли и производства, в които зелените инвестиции водят до закриване на традиционни работни места.

Падането на всички ограничения за работа в страните от ЕС прави **пазара на труда в България част от европейския**. КНСБ внимателно следи и анализира възможните ефекти от премахването на ограниченията за български граждани и намира, че приносът на работещите българи към данъчните и солидарните социални системи на страната домакин е много по-голям, отколкото разходите/помощите, които те получават от тях.

За КНСБ пълното отваряне на трудовите пазари не предполага разширяване на социалната емиграция, а **повишаване на трудовата мобилност**. В този смисъл България е поставена пред заплахата от изтичане на квалифицирани работници и основната причина за това е голямата разлика в заплащането и липсата на възможности за пълноценна реализация на българския пазар на труда.

Свободното функциониране на трудовите пазари, обаче, ще допринесе за по-бързо нарастване цената на труда в България. Този ефект е с много по-висока значимост за държавите членки, отколкото негативните последици, които обикновено се преувеличават заради чисто популистки и вътрешно-политически цели. Равното третиране на всички работници в рамките на ЕС и спазването на основните принципи от договора за функциониране на ЕС е предпоставка за неговото успешно бъдеще.

ДОСТОЙНО ЗАПЛАЩАНЕ НА ТРУДА И ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА СОЦИАЛНИЯ ДЪМПИНГ

Основните предизвикателства на европейско ниво пред цената на труда произтичат от водените политики на строги икономии в страните-членки, от натиска в посока **замразяване и дори намаляване на заплатите**, от опита за **преразглеждане на постигнатото в колективните трудови договори**. Сега с още по-голяма сила стои въпросът за справедливото и достойно заплащане, за дебата относно цената на работната сила, за конкурентоспособността, основана на технологичното обновление и инвестициите в човешки капитал.

Разликата в доходите и заплащането на труда в България, съчетана с ниски равнища на цената на труда, води до висок дял на „ниско платените работници“ (27% от наетите) и нарастващ риск от бедност и социално изключване (49% от населението на страната).

Тези факти са следствие не само от ниската производителност на труда, както твърдят някои работодателски организации, а най-вече от наличието на съществени проблеми в **разпределението и преразпределението на създадения продукт**. Компенсацията на наемния труд в България като дял от БВП е сред най-ниските в Европа и представлява едва около 37%, при 48-50% за повечето страни от ЕС. Това съотношение е огромно предизвикателство за запазване на социалния мир в страната, ето защо постигането на прелом в него трябва да бъде основен приоритет.

За КНСБ **зачитането и насърчаването на колективното договаряне и автономността на социалните партньори** е най-важният лакмус при оценка на политиката по доходите.

Изработването на механизъм за ежегодно договаряне на МРЗ за страната на базата на социални и икономически критерии/показатели и една ясно разписана процедура към него е второто приоритетно направление в областта на трудовите доходи. КНСБ приветства всички инициативи за **обща европейска политика** в сферата на минималното заплащане на труда.

Подкрепяме тезата на ЕК, че „съотношението минимална – средна работна заплата е подходящ индикатор за оценка влиянието на МРЗ върху дела на **доходите от труд и диференциацията в заплащането** между различните групи наемни работници. Синдикатът ще продължи да настоява за предимствен ръст на МРЗ с цел **през 2017 г. да достигнем съотношение 50% от средната работна заплата за страната.**

В бюджетните сектори е нужна дългосрочна държавна политика, базирана на ясни критерии за оценка значимостта на труда на учителя, лекаря, медицинската сестра, полицаия, научния работник, културния деец, административния служител. За повечето от тези длъжности и професии съществуват международни стандарти и заплащането на труда трябва да се обвърже с тях, а не всяко правителство да залага механично съкращение на персонала като условие за повишаване на заплатите.

КНСБ убедено подкрепя инициативата на МОТ от септември 2013 г. и активно участва в изработването на позиция **за улесняване прехода от неформална към формална икономика.** За хората в несигурна заетост следва да се гарантира най-малко: правото на организиране и колективно договаряне и всички други основни права на работното място; адекватна защита чрез разширяване обхвата на трудовото законодателство и за домашните работници, надомните работници, работниците в селското стопанство; платен отпуск по майчинство и грижи за децата на жените, заети в неформалната икономика; разширяване покритието на социалното подпомагане и социалното осигуряване.

За КНСБ **прекратяването на порочната практика на незаплащане на извънредния труд е ключов приоритет.** Изследвания на синдиката в реалния сектор показват, че масово се нарушават правилата за отчитане и заплащане на извънредния труд. **КНСБ настоява за ефикасен засилен контрол от страна на държавните контролни органи** по спазване на законодателството и за усъвършенстване прилагането на гъвкави форми на работно време и регулациите по неговото сумарно отчитане.

СОЦИАЛНА СИГУРНОСТ, ЗАКРИЛА И ГАРАНЦИИ ЗА ДОСТОЕН ЖИВОТ

Социалните политики следва да бъдат оптимално интегрирани в макроикономическите политики при **спазването и прилагането на минималните социални стандарти,** разработени и приети от МОТ и други международни организации.

Редица документи на европейските органи и институции признават, че солидарните пенсионни системи са ключов инструмент за поддържане на социалната еднородност, за ограничаване на бедността и социалното изключване. Ресурсното им обезпечаване и дългосрочна жизнеспособност е проблем от стратегическо естество и въпрос на национална сигурност. КНСБ се противопоставя на всяко внушение, че солидарната пенсионна система представлява финансова тежест, а намаляващата заетост и демографската криза водят неминуемо до нейната отмяна.

КНСБ ще подкрепя първия (солидарен) стълб на пенсионната система, без да отхвърля ролята на втория капиталов елемент в лицето на универсалните пенсионни фондове, както и възможността да се натрупват пенсионни права в доброволните капиталови фондове (трети стълб), които допълват и надграждат солидарната разходо-покривна система.

България е поставена под външен натиск за провеждането на бързи и радикални реформи в пенсионната си система, насочени предимно към повишаване възрастта и стажа при пенсиониране, както и преразглеждане на правата за ранно пенсиониране. КНСБ се отнася със загриженост и отговорност пред натрупаните проблеми, но промените и преходите трябва да бъдат плод на договаряне със социалните партньори и извършени плавно в един по-продължителен период с оглед социалната им поносимост.

В социалното подпомагане също е налице необходимост от по-дълбоки реформи, с които да се преосмислят и модернизират законодателството, практиките и методологията за определяне на трансферите. Ангажиментите на страната в НПП „България 2020“ за намаляване на бедността изискват амбициозни и смели решения социалното подпомагане да се ориентира към нови услуги и допълване на дохода, съобразно обективни критерии.

Държавата е длъжна да се ангажира с организирането и гарантирането на качествени обществени услуги от общ интерес, както е предвидено в Хартата на основните права на ЕС. Основното им предназначение е превенция на риска от изпадане в бедност, а небезизвестно е, че лошото състояние на този сектор в България не само поддържа трайна бедност, но често пъти е и причина за появата на „вторична бедност“ сред принципно нерискови групи от населението.

Безспорен и общоприет критерий за реализация на конституционното право на гражданите е **гарантираният и без всякаква дискриминация достъп на всеки до качествено и достатъчно здравно обслужване.**

ГАРАНТИРАНЕ НА ТРУДОВИ, СОЦИАЛНИ И ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРАВА НА ГРАЖДАНИТЕ

КНСБ многократно алармира за сериозен **дефицит по практиката на прилагане на законодателството**, контрола и санкциите при нарушаване или отнемане на трудови, социални и фундаментални права на гражданите. Наложителни са редица законови изменения, в т.ч. в Конституцията на страната, за да бъдат гарантирани по подобаващ начин правата на гражданите – **изплащане на заработени трудови възнаграждения, сдружаване, стачка, колективно трудово договаряне**, в съответствие с Хартата на основните права на ЕС, Европейската социална харта (Ревизирана) и редица други международни актове, ратифицирани от България.

КНСБ внимателно ще следи процесите и отношението на българските представители при обсъждането и приемането на изменения и допълнения в **Директива 1996/71/ЕО** на ЕП и на Съвета относно командироването на работници в рамките на предоставянето на услуги, както и въздействието върху националното трудово законодателство. От голямо значение е работата по усъвършенстване прилагането на **Директивата за работното време от 2003 г.** в българското законодателство.

Сериозни са резервите на КНСБ по **Директива 2008/104/ЕО** на ЕП и на Съвета относно заетостта чрез агенции за временна работа. Императивният характер, който се придава на налагането на трудовите отношения, които не са типични, традиционни и нужни за българската практика, не се приема позитивно от синдикатите в нито една страна-членка, тъй като т.нар. „гъвкавост“ върви ръка за ръка с несигурността на работещите и липсата на достатъчно гаранции за ефективна защита.

КНСБ пледира за бързото разработване и прилагане на нова **европейска стратегия за гарантиране на здравословните и безопасни условия на труд**. Това налага ревизиране на Директивата относно канцерогенните вещества и приемането на директиви за мускулно-скелетните смущения и психосоциалните рискове.

Конфедерацията има сериозни претенции към отношението и съдействието на българските представители в ЕП за признаване на нормативната сила на сключените споразумения между социалните партньори по регулацията на трудовите и непосредствено свързаните с тях отношения. Това е отдавна утвърдена европейска практика, с която ЕК и ЕП се съобразяват и възприемат напълно.

* * *

За КНСБ от решаващо значение е българският избирател да изпрати в Европейския парламент партии и личности, които убедено споделят и работят на практика за реализиране на европейските ценности, които защитават интересите на България пред обединена Европа. Това изисква те искрено да изповядват демокрацията като ценност и да разбират отлично ролята на социалния диалог и развитието на гражданското общество и да ги насърчават.

Конфедерацията на независимите синдикати в България настоява и ще настоява за **изграждане на адекватни механизми на съгласуване и контрол**, които да служат като естествен мост между българските избиратели и техните представители в Европейския парламент. Синдикатът ще инициира и очаква поддържането на системни контакти с евродепутатите на България, за да им предоставя мнения и съображения по важни за социално-икономическото развитие на страната въпроси. Следва да се въведе практика за предварително съгласуване на мнения между българските членове на Европейския икономически и социален комитет и българските представители в ЕП преди гласуване на важни решения.

На уважението и подкрепата на синдиката могат да разчитат онези кандидати, които са готови да поемат ясен ангажимент за възприемане и отстояване на ценностите, принципите и действията, изложени в настоящия документ.

29.01.2014 г., София